

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 260 (12650)

1984 чылдың ноябрь 11, воскресенье

1925 чылда үндэзелетилген

Өрттө 3 көп.

КЫШТАГЛАШКЫН— ХҮННҮҢ АЙТЫРЫЫ

Кыш бо чылын арте душкен: ноябрьның баштайгы хүнеринден-не хар кылын, соок дыңыг апарган. Көдээниң ажил-ишчилеринге, ылаңгыя малчынарга база бир берге, чымыштыг болгаш харысалгалыг уениң келгени бо. Чер-черде партия, совет, ажил-агый болгаш хөй-ниити органи-зациялары мал бажын хоратпас, малдан алыр продукцияны көвүдесир, малдың чаш төлүн бүрүн ажаап алыр — кыш-таглаашкынны организаствыг болгаш бедни деңгемге эртти-рер талазы-биле дээштиг хемчеглерни алыр ужурулг.

Чөв-Хемчикте СЭКП-ниң XXII съезди аттыг совхозтуң Дөргүн сүт-бараан фермазы кыштаглаашкынны чылдың-на үлгерилг эрттирип келген. СЭКП обкомунуң бюро кеңижуну, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң депутаты, Алдын-ныс Санаа-Байырова Монгуштуң хөй чылда удурутуп келген бо коллективи бо кыша база багай зөс белеткенен. Кажалар септелгезин шынарлыг чоруткан. Нормошк база белен, ма-жаа иштинге төгөр кургаг адекти четчери-биле белген. Фер-мадың ажилчынары 150 тонна сизгени боттары белеткен алган. 400 тонна саван база дужуртунган. Силос, сенаж, моносорм четчир. Коллективиң ажилы октябрь ортан үе-зинде-ле кышкы чурууне шылчын. Мал чеминиң курава-рын санап көргөш, рационну база кышкы негелде өзүгээр тургускан. Малга чыгыг сугну шага-на берип эгелей бер-ген. Мындаг хемчеглери алганың түңнелинде хүндө 800 килограммдан хөй сүт бударбей турган ферма ам бир тон-на ажыны бударуп турар апарган. Коллективте зооветери-нарлыг болгаш экономиктиг өөрелдигиң кичээлдери органи-заствыг эгелзэн. Коллектив болгаш ижи бурузу кыштаг-лаашкынны чедимшикин эрттирер талазы-биле социалис-тиг хүлээлгелерни алган.

«Чодураа» совхозтуң Хараал-Тей, «Көй-Тей» совхозтуң Көк-Хавак сүт-бараан фермалары, «Суулак» совхозтуң се-миртилге шөлу, «О. Шынаа» совхозтуң Деспен, «Адан-Маалыр» совхозтуң Оргу-Шөл хөйну бригадалары кыштаг-лаашкынга багай зөс белеткенен. Ук белеткени оларның чашын-на эгелээр чакчыл апарган. Баш буруңгаар алган хемчеглер эки түңнелдерни көргүскен. Оңк уламындан олар-да суг чылыдар дискарлардан эгелзеш чаш хураган чир-ногаан сизгенге чедир бүгү чүве бүрүн белеткиттинген. Мал-чынарның ажилдаарына болгаш чурттаарына таарымчалыг байдалдар база тургустунган. Ындыг черлерде ногаан бурузу совхозтуң дирекцияның, паркомнуң болгаш көдээ Совет күескунуң хайгааралында турар.

Республиканың ажил-агыйларына кыштаглаашкын чангыс ай зөс, чамдын черлерде четпестер көчүгү хөй. Ылаң-гыя Барыин-Хемчик районнуң хөйнулары күзгелерге үр чыткан болгаш кыштаглаашкынга орайтап кирген. «Шек-пээр» совхозтуң Валентина Боржак эргелекчилзэн Суг-Ка-жаа сүт-бараан фермазы кыштаглаашкынга белеткелди ам-дыга чедир дооспаан. Ында кажалар септелгезин уламчы-лаштырган. Фермада элентри улаттынмаан, оңк-биле ажил-даар бүгү механизирен анаа турар, безин чырык чоң. Соң-галар, хаалгалар чыгылгар ажилдар ам-даа бер. «Дөң-Те-ресин» совхоз (директору Д. Н. Саап) сүт-бараан ферма-зынга чаа кыштаг туткан, оозу доозулобан, а эргизи сеп-телттинмаан. Чаа кыштагте элентри шугумун кирдери, оок-биле амалдар бүгү механизирени эдентирери, кажаларны чыгылгары, чаа черге малды инжиктерин негеттинип турар.

Кыш бодунуң эргезинге кирген, ыңдыг турбуме, ниитиниң малының кыштаглаашкынды четпестер барын-ла чер бүгү-дезинде бар. Малын жидир семирттип албаан, малды назы-харының болгаш эр-кызының айы-биле уруп албаан ажил-агыйлар зээш зөс, Ындыг коданарга малдың чөмөгөр, өткээр болгаш ажаар чурумдарын сагыныр, ажил телеви-рин санаары болгаш өткөт-үчүттү ылырың нарын. Ам кол сорулга — малдың өткээр черин хуваасы болгаш сагыныр, малды рацион өзүгээр чөмөгөр болгаш чыгыг сүт-биле суггарың. Мал чөмөгөрн төчкөп болбас, оңка-ларны болгаш шагаларны четчелээр болгаш ылап-ла ажил-лаар. Малга бээр чөмөгөрн шугупузуң болбаазырадып — хээ-дендеп, ылыбарды хайыңдыр, хоюдуң, минералдыг не-мелдер-биле байдып бээр хоюн. Ынчан мал чөмөгөрн амдын экинжир болгаш хоюлу бөдир. Кажаз иштин өтүр-бөс, ону агаарладып турарың кичээлгеңи салыр. Төрүүр малдың аналдазын шыңгырадыр, оларны маңыштып, тар кажазга кирип, доң черге чытырың азы соок сүт-биле суггарың болбас. Малчың бурузу кичээлгеңи күштелдирер, харысалгалы бедидер херек.

Кыштаглаашкынче 104 муң 300 хире баш мыйыстыг боа мал, 876 муң хөй, 116 муң өшү, 26 муң чыгыг, 1500 те-ве, 9900 ич болгаш 20 муң хаван кирген. Бо бүгү малды кыштан чүгге хүр ажыар зөс, харын, оларның чаш төлүн маңди доорутуп, продукциязын көвүдесир — келир чыл-дың болгаш он бирги беш чылдың планниң онаалдарың чедимшикин күвүседириң магадылды. Чер-черде партия, ажил-агый болгаш Советтер органыры уң сорулганы боттан-дырар дээш бүгү күштү мөөнээр, эртем-техниканың че-димишинерин болгаш мурнакчы дуржулганы ажылаар, кураваыларны тылтынар херек.

БАЙЫР ЧЕДИРИИШКИНЕРИ

Октябрьның социалистиг Улут революциязының 67 чыл оонун байырады-биле дол-баштыр СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң болгаш Министрлер Чөвүлели-ниң адрезинге байыр чедирер телеграммалар Забайкальениң Кызыл Туктут кызыгаар округун Шериг чөвүлелинде болгаш Политиктиг кыдыр-ден, МАР-ниң Уба-Нур Захан аймак комитеттерин-ден, МАР-ның үчү депутат-тарының Уба-Нур, Захан аймактарына күтүскөч эре-делдерин келтирзе.

Биң-Хем районнуң «Кызыл лективи бо чылдың он ай-дариңда күрүнеге сүт ду-сүт-бараан фермазының кол-лективи бо чылдың он ай-дариңда күрүнеге сүт ду-сүт-бараан фермазының кол-

ДЫКА АЖЫКТЫГ

СЭКП ТК-ның октябрь (1984 ч.) пленумунуң матери-алдарын помучу танышкыш, улуг сеткыт ханышкын-биле деткип тур мез. Шынап-ла, бистин республикада база сугат негеттинер дыка хөй шөлдөр бар. Ылаңгыя Успа-Ал шыназын мелиорастап алыр болза, республиканың мурнуу таламы районлары хандыры шөлдөр чиник өртек-тин мал чөмөгөр ап болур. Эвээш-даа черин ажыктып алдыр, оңк беримчези уафт болур болгаш.

Мелиорастап шөлдү ажы-далып экинжиринче кол кичээлгеңи утландырып эки деп ичкелде айтылган. Бистин Жазвоо аттыг совхоз сугаттыг шөлдү чок турда, кургаг чер-лерден, тайга-сынар электери оймактарың эвээш-биче сизги кезип, ону бир таан чык-че мал чөмөгөр алыр планын хүсетпей, чүгге та-рымал чангыс чылдыг сөгилер ачызы-биле чыл ажып тура-ду.

1980 чылда Уузу-Хову деп черге 237 га шөлдү сугтаргыч системазын кылган. Баш-тайгы чылда чедир кылдын-ман чүлдери хөй болганын-дан чавыс дужу алган бис. Сөөлү үш чылда сугаттыг шөлдү шың ажылап, анаа

сизгенери тыг, шөлдү 400 га чедир алгытканыштын түнелинде, ук черин агаар-боудузуң байдалы-биле чыл-да сизгени чангыс катан ке-ди турган безин бир галдан 15-20 центнер сизгени неэин улур апарган бис. Узуң-Хову ам совхозтуң кол сизги шөлдү болу берген.

Бисте кылын алыр болза Хендерге-Бажында 400 га черин суггарып болур. Буга уну болгаш сизги, шөлдүг са-латтыңа чыдар Арыг-Адааның 553 га дөңгелдиги шың бар. Ону боттарымыс күтүгүс-биле болбаазырадып ал шываас болганынстан ону чыгу-лаа эл-дей турар бис. Болбаазыра-дыр-даа дээрге бисте ону кыр-ды тускай машиналар чок бооп турар. Пленумуну матери-алдарыңда ажил-агыйларың машиналар-биле хандырар, бар-машиналарың септелгезин Мелиорастап болгаш суг ажык-тыг министрствоуңуң дамчыш-тып чорудар дээш көчүгү-ла шың-лаар.

Пленумуну шинтирлерин танышкы көргөш, совхозтуң дирекциязы Хендерге-Бажы-ның бузазын болгаш Арыг-Адааның шыңын сизги шөлдү-ге шываңдып алыр деп шинти-рлээш.

С.-М. СОТПА, агроном, Уузу-Хем район.

Фермадың мурнакчы саанчылары Зоя Се-лпей, Валентина Ензак, Алек-сандра Чудина болгаш өскө-дер-даа он айлар иштинде бир инектеи ортумаа-биле 2200-2300 килограмм сүтту саап алган.

ЧУРУКТА: фермадың мур-накчы саанчызы Александра Чудина.

М. ТУЛУШТУН фотоу.

ЧУРУКТА: Кызылда дөртен сес дугаар-лыг тууд эргелелинде хоочун тууджугу М. Мязинаң шеверлекчилер бригадалы-нда аныктар ажыдап турар. Олар он бирги беш чылдың дөртү чылын чедим-шиник доозар дээш, туудуларда шеверле ажыдарың бедик шынар-биле кылып доо-зуп келгенер. Бо хүнерде он шеверле-чилер республиканың уруглар эмнегези-

ниң үш каат туудуна шеверле кылырын доозуп турарлар. Ол туудуна айгы-агы кыттарында оон өскө-даа комсомолчу-аныктарың шалыпчы бригадалары бар. Екатерина Саргылева, хоочун тууджугу Мария Васильева Сафронованың брига-далары база мында шалыпчы ажил-иште.

О. ОХЕМЧИКТИН фотоу.

Прорабка сөс

ХАНДЫРЫЛГАНЫ ЭКИЖИДЕР

Көдээ туудуңуң шынарын экинжидер, темпизни дүргөдөйр дээш хемчеглер алдынып тур-ар. Оңк көсүк чыгызыг бисте Кочетово сурун ап болур. Сурунун куудуучулары ас-фальтылаан. Эрткен чылын он бир чурттага бажыларын сеп-тези болза, бо чылын өзүрби ады бажының капитал бол-ган агар септелгезин чорут-кан. Тууду ажында бажы-ла-датынган беш бригада бо чы-лы өзүрби беш машина кирер гаражты, суурда болган мал-чың коданар болган бажы-нары, кыштагаларда ич чаа бажыны туткан. Оок-биле черелештир хөй кажалары-ның, кызыл-бууларның, бри-гада төнтеринде столоваалар-ның септелгезин бо хүнерде чорудуп турар бис. Малчың коданарың электржилер та-лазы-биле ажылар кылдынып турар.

Бистин чыгымыс өзүгээр кол туудукууус — № 585 КМК-ның бригадалары өзөө хөй ажыдары кылган. Тыва АССР-ниң адырың туудукуу-ду Кудымовтуң удуткамы бригада ий аял чурттап үш бажыны тууду дооскан. Ам олар ий ыңдыг бажынарың борта тулар. Котельна ту-

дууда бригадалар күжениши-ниник ажыдап турарлар. Устунде адынымыс бригада-лардан аныга лесохесте, ча-зылар некте бригадалар эки ажыдап турарлар. Соңга ра-малары, эжик-хаала — кылып турар бригаданы Б. Ч. Оюн удурутуп турар. Олар хүн нор-малын доктаамал ажыр күүсе-лип турарлар. Комсомолчу А. Учунок мят чызаарың мергежир — Уш кажыны Кы-зыл хоораның № 4 проф-техучилищезинге өөредип чо-руткан бис. Олар келгеш тууду бригадаларыңа ажылаарлар. П. Самбаланың бригадалары бо чылын эки ажыдап. Культу-ра бажының септелгезин дооскаш, ам бригада кыштаг-тар септелгезин кирген. Өскө-дөо бригадалар, ажылаалга кирер объектилерни хуусаа бе-тинде дужаар дээш шалыкын ажылап турарлар.

Келир чылдың тууду про-граммазы база күженишикин-ик, 140 олуудуң уруглар са-лыр, 72 дөрбөдүн метр чурт-талга шөлдү ажылаалга кирер ужуруту.

КМК-да үр чылдарда ажыла-дал келген байлак арга-ду-ругалыг ажилчылар хөй. Оларын бирөөнүң бо кол-лективте 14 чыл ажылаан Сарыг-оол Казыбай хама-риштары болур. Оңк удуткамы сес кичи составтыг бри-гада Бай-Талда сугтаргыч системазының 10,5 км шорга каналын кылган. Мурнакчы бригада бо чылын бирги кар-тымында болгаш үшү квар-талда «Тыва суг тууду» трес-тин бригадаларың аразын-да социалисттик чырышка бир-ги чери элзэн. Хоочун меха-низаторуң, 21 чыл ажылаан, мексикаторың Доржукай Донгак, 15 чыл ажыр ажы-лаан булдулоор башкычыңы Шангыр-оол Монгуш хүн нормалын доктаамал ажыр күүседиң, мурнакчыларың олурудуулан үмөйиң турар. Олар аныктарың дагынык-чылар.

КМК-да ажилчылар орту-зуңга күш-ажыктың сагыла-чурумын быжыттар дээш то-ларгай ажилдары кылып чо-рудулуп турар. Оңк түнелинде «ки тураниң ууусу дружи-назын, эш хуу суудуң, профилактика чөвүлелиң да-амык кезеңин» үрөдө элзэн иделектээш.

Профилактика чөвүлелиң кезиңуңери рей-дизирин организастан, КМК-ның туур сурунуң девиске-ринде ажил кылбас, арага-лар, хөй-ниитиниң корум-чу-румун үрээр кичилерин дай-зыны тургузуң, оларын дай-зын толаргай кичилеринге ажил чорудуп турар. Август айда күш-ажыктың сагыла-чурумын үрүн үш ажилчы-ның херез эш хуу суудуна көрүп, оларның ийнеңи шыңгыч докталааны онаган болган бээрзин үр уде чыл-даган чок ажил шагы үскө-дөш ажыдап хостаан.

Коллектив кезиңуңериниң ажилдарыңа, чурттаарыңа таарымчалыг байдаларыңа тургузар, күш-ажыктың са-гыла-чурумын быжыттар дээш кылып чорудуп турар

А. БЕГЗИН-ООЛ, «Шынын корр.

СЭКП ТК-НЫҢ ОКТАБЬР (1984 ч.) ПЛЕНУМУНУҢ ШИНТИПТЕРЛЕРИ — АМЫДЫРАЛГА

ХЕМЧЭЭЛИ КӨВҮДЕЗЕ-ДАА...

«Тыва суг тууду» трес-тин № 1 көжүл чорупу механизир-таан колонназы көдээ ажы-далыга сугтаргыч системазын кылып турар. Ынчангаш СЭКП Төп Комитетинде ок-тябрь (1984 ч.) Пленумунуң шинтирлерин оларга дору-бу-лак хамарыламыг. Коллектив-тиң административизм, партия, профсоюз организацитары Пленумунуң шинтирлерин бригадалар, участоктар айы-мыл таныштырган болгаш оңк шинтирлерин күүсөдир тала-зы-биле сорулгаларың тола-рыткан.

Коллектив эрткен чылдың бо үезинге денээрге элзэн бөдүрүчүлүг ажылаан. Чы-жээ, КМК эрткен ажил-агый чылда 700 муң рубльдиң тууд-монтаж ажыдарың кылган болза, бо чылдың эр-тең он айларында 987 муң рубльдиң ажыдарың кылган. Коллектив кол тууду ажыла-дынган «Бай-Тал» совхозта 590 гектар шөлдү сугтаргыч системазы, «Тыва» совхоз-та 800 муң кубометр суг шы-жамыры, 216 дөрбөдүн метр чуртталга шөлдү ажылаалга

ажыларын дээштиң ам-даа четтес. Кадарың шалып алыр, оларны ажилга докта-мал болгылар талазы-биле КМК-ның административизм четтес ажыдап турар. Оңк түнелинде илагыч инженер-техниктиг ажилдакчылар, ме-ханизатор кадрлар ам-даа че-дешес. Кадарың ажилда үнер, кээр чоруп хөй. Эрт-кен үеде 25 кичи үнер бо-дуга 26 кичи кирген. Ынча-гангаш коллектив СЭКП ТК-ның октябрь (1984 ч.) Плену-мунуң шинтирлеринге доруш-тур кадрлар-биле ажилда ала-ды, методик аскерип ужурут.

Келир ажил-агый чылда КМК-ның сорулгаларың да-га улуг. Коллектив Хорум-Дага 220 гектар шөлдү сугтаргыч системазын ажылаалга кы-рер. Барыктың сугтаргыч системазының буталарың бетончуп чаллашыкын кы-лып, ийи чурттага бажыкы тулар. Мелиораторлар кул-тунуң асылгалар дээш өскө-дөо ажыдарың кылып ужурут.

А. БЕГЗИН-ООЛ, «Шынын корр.

КАРТОФЕЛЬ ҮРЕЗИНИН ШЫН КАДАГАЛААР

СЭКП ТК-ның октябрь (1984 ч.) Пленумунуң хоор-райдарың болгаш үлетпүр төптөрини амыча чоңуң хандыры-биле сугаттыг черлерге ногаа болгаш карто-фель бударың көвүдесир дугайын онаалап айт-кан. Ынчангаш көдээ ишчилериниң мурнуна республи-каның чурттакчы чоңуң ногаа болгаш картофель културалары-биле өскөртпөс сөөртпес кылдыр четчир саның хандырымың сорулазы салдынган.

Бо хүнерде көдээ ишчилер-ниң кылып чорудар ажил-чө-рөө хөй. Улуг Тывадеңгиз 40 чыл оюнга уткуштур социалис-тиг чырышка кириштинган. Көдээ ажил-агыйның ажил-ишчилери күсүк дужу ажаал-дазын дүрген болгаш шынар-лыг доозар, мал ажыл-агыйны мал чөмөгөр-биле доозар хандырар, тараа, мал чөмөгөр болгаш картофель үрезини-ниң четчир кылдыр уруп алыр, оок-биле Аш-хем про-грамманың күвүседиңге теле-лентиг улауң кирер дээш чү-ткүлүг ажылаалар.

Тараа болгаш мал чөмөгөр култураларың үрезиниң уруп ап, арылгалары-биле кер-гелештир амыч үеде кичээл-геңи картофель үрезиниң

Урезин шыжаан складтарда вентиляция болгаш шыжа-мыр чурумлары сагыттынип тура-даа, мында үрезиниң урезин турарың чылдагы-ны — ол дээрге картофеля-дың аары болганында, кар-тофель ажаап алыр мурунда оок бөк сизгени аштан, ары-лаваанында. Шыжамырда үр-дүгүн картофель үрезиниң бүрүн кадагалалың чедир алыр дээш, оон арыламың дээр чорудар болган шы-жамыр технологиязын сагы-мыр чүгүлү.

Шыжамырның температу-разы 1-ден 3 градус чыгыг кы-ламы туугулаа, а агарың кы-лымы 85-90 хуудда ашпас бо-лур ажырап. Агарың тем-ператураның оон белдире картофель үрезиниң урезин эгелээр. Картофель кызыл сөөртүп, дужуруп турда ба-дыгымын берген чөмөгөр эр-теңин дээш, баштайгы 2-3 күндө шыжамыр иштиң 15-18 градус кылдыр туугу-лап. Оон мында чөмөгөр 2-4 иседе иштинде температу-ра 2-3 градус чедир чыгы-зылар.

Совхозтарың тускай эртем-нигерин болгаш районларың көдээ ажил-агый эргөдөлери картофель үрезиниң ийнеңи ка-дагаланың чөмөгөр кичээл-геңи-биле, боттуг кичээл-дери амыр 1985 амалда карто-фель бударыңны планын бүрүн күвүседиңге чыгыт.

М. ХАБЭП ТОВ, Тываның дурдул агро-номия станицында лабо-ратория эргелекчи.

Культураның болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг парьында. О. ОХЕМЧИНЪИ фото-чурумалы.

ЛЕНИН БАШКЫ

Каптагайда уаг сурут. Каалама Уаг-Хемин. Кан дег бижыг. сорул-күштүг Кайгамчыктыг Ленин башкы. Делегейде терең дирткен Делег унуг Уаг-Хемин. Демиселге тилеп үнген Дээди геней Ленин башкы. Хамык хемин хөнесепкен Кайгамчыктыг Уаг-Хемин. Хамык чоңуу хаара туткан. Хаваалыг уура — Ленин башкы. Синяар ужуң челепкен Шыпар чоктуг Уаг-Хемин. Чыргал, эрге чоңа берген Шыныч геней Ленин башкы. О. ДАРЫМА.

ПАРТИЯГА ДАҢГЫРАК

Ажылга-даа, эртемге-даа салгал болган. Ада-чурттуң чырык чолуг төлдери бис. Баштакчымыс Коммунистг партияга. Бадм-шыныч даңгырамыс берип тур бис. Төгү салган күрүөвас башкаржыр бис. Төдөр чараш аажы-чалыг ажылдар бис. Чааракчы уран ишке сунадар бис. Чаалагалыг чоңуууска бараан боор бис. Чалым назым чалар оду чүрек долган. Чаладым чок күзүл туткан күштүгүл бис. Ажыл-биле чуртуусту каастар бис. Агартар бадим тура дүшкөй тинээр бис. А. БОРБАК-ООЛ.

КАИ ЭКРАНЫ

ШКОЛАЧЫЛАРГА ӨӨРЕДИРИ ЧУГУЛА

Сентябрь айда «Оваарым-чалыг болунар, оржук уруг» деп рейд үзүлгө № 4 школага оржукка шимчешкин дүрүмдерин дугайында өге кластарга үтүрүлгө № 11, 7, 10, 15 школаларга викториналар, конкурстар ханы, солун уткадыг эртилгөн. Оржукка шимчешкин анык инспекторларын өөредиле майда база эртемге. Школаларда ол талзы-биле тускай булуңнарын организастап кылган. Билдиг-даа болза, ол булуңнарын чамык школаларга чаарташтыр турар. Чылдыг үлөрүнүн алы-быле өөренип көрүп турган, ук булуңнарын үзүнде чаа меддээр, чүрүлө-биле долдуруп, чаа, хар, чаашикын, дай-гакташык үзүң оозаалай айттыр чугула. Ол чорук уруг-ларга орук, шимчешкин, чаага кижилер, күдүмчү дугайында кыска-кыска меддээрлер бээрине болгаш салгалдарынагы ишчилер болуп турар.

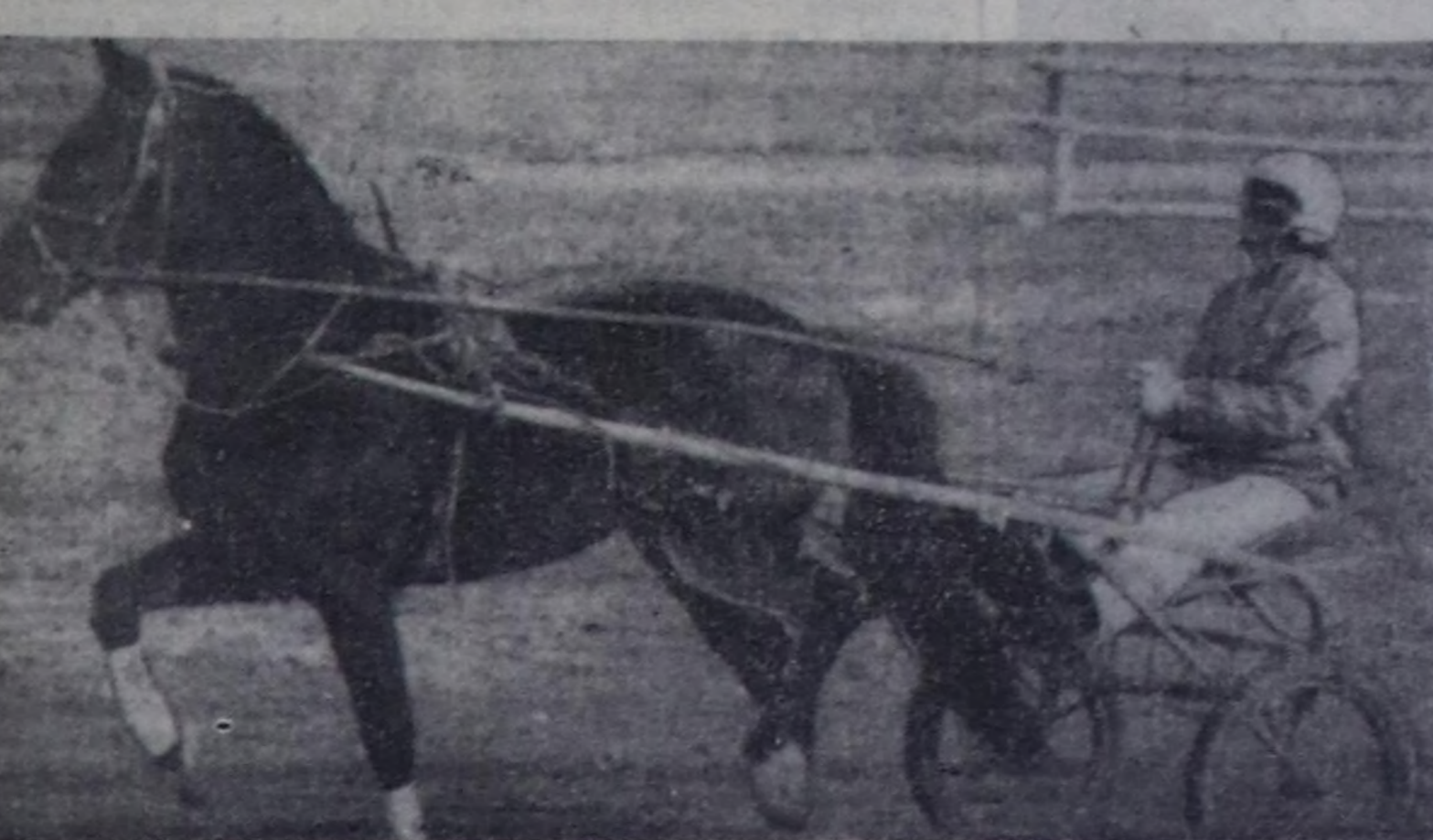
Кызылдың Калинин кудумчузунга чораша өөренири уруг (№ 3 школадан) оржук хенерте үнө маңгаш, автомашинага таварган. Оң бажы кемдээн. Красноармейская кудумчузунга база-ла ындыг таварылга болган. Мындагы таварыгаларны бодурбас дээш школаларны дүрүмү салгырыга өөредир чугула. Ынчалаш школаларда 1-8 кластарга орукка уруглар боттары канчаар оорунурунга өөредиле-биле 10 шахтыг кичилдерини программала кинрген.

В. КЛЯВИНА. КАИ ажылдакчымы.

СОВХОЗУНГА ДУЗА

Азе ортумак школаның башкылар коллективни өөреничилерини күш-ажыл кичи-зидилгелерин кичиңгени күш-тедилерин, чайгы дыштанылга үзүнде хай ажыктыг ажылдарын чорудуп келгенер. «Тора-Хем» совхозтун мал чорук бөлгөнү болгаш өөреничилерини үзүнде Эн-Суг деп черге школаларын түзүскен. Чай чыгыч-чашкынын-даа болган болза, бар аргаларын ажылдан турган, 100 тонна силосту, 90 тонна сиенни совхозуңга белектер бергенер.

БЕДИК-ДОРОУМ

Шанактын чорук чорур Саган челег Хүрен-Доруум. Терелгенеш чүктер дажыр Тесе деп чаа мзон мажыр. Алаактыва салыптарга, Аалым чанын каастан чорур. Аламинкач эсер, чүгөн Аян кирер Бедик-Доруум. Чүгүрүктер чарыжыга Чүгөн сугуун шынгырадар Чегтирбелги мурунга эээр Челер-Доруум ырлап чор мен. О. ОХЕМЧИНЪИ сөзү, фотоу.

АЛЫГДЖЕРЖЕ ЧАГАА

Очерк

Оон арны додукуш, кылды кара-хурек апарган, калбаксы, маар сирери, арчылдан уугу төгерик карактар алараш кийир. Оон кылдык оожум. Ала дая ажим чегене чокушулаа назынныг ашак бажы барыл кашал тайгалан шурамыктап баткан тайга хемини эринде чазылаан эгли берен чартык ортулук черде кашкыа бажынныг сууруң ортузу-биле (суурда кудумчу чок деп санап болур) басышаан, болуңуң бажыңның эжинге келген. Чоокку хүнерден бээр планнап алган даарта, азы сонгузу хүн тайгада иви фермазын малчы барып шынчир көөр, уруг малдарын тарып дооза дээш белекениң туура ол кийи Чазылар сууруң чегдиде төжөк бедигези хайдыга чарылаңны чегере бөлүктөрүн кээш келген, ол иви эмчизи Алексей Самбуу-дур.

МАНАП ЧЕТТИГИП КЕН

Ш О О Д У Г

— Ычар шыдавас мен!.. Ындыг эргем чок! — деп директор үе шаап чүгөөлөргө, хомуудан ажылдакчылар кыбыттен үнө бергилэенир. Ол аразында секретары анаа чукташ, тайгалар каан чагаа ханы сунган. Чагаа ханы ол чаап номчү каапкан, өөрүп амьраңнап алгара берген. — Паа-а!.. А-на болган шыкка!.. — диген, агарын өөрүшүктүп кий тыңгылаан. Оң хенерте сакты хонуп келген, эжике эмизе. — Демги кижилерин делир кий дептнер!

ШЫДЫРАА

Шыдырага Кызыл хоорай, ани бирги чер дээш болуп турар 20 кижик иржакчылар маргылааны шобайр система бугулар чорудат турар. М. Ту-

ХУРЕШ

Хостуг хурешке республика спорт пингвиндеринин оразында азеда оолдарын

ӨӨРЕНИРИНЧЕ ЧАЛАП ТУР

Белетке салгырыга 1984—1985 өөредилге чынында аныкчылар күзүлү алырын чарлап турар. Белетке салгыры Кызылдык педагогика институтун даразында факультетинге килер лынакчыларын белеткөө: «ФИЛОЛОГИЯ — национал школага орус дыл, литература, орус дыл болгаш литература, тыл дыл болгаш литература; «ФИЗИКА - МАТЕМАТИКА — математика болгаш физика; «ЭГЕ ӨӨРЕДИЛГИНИ — эге өөредилгени педагогика болгаш металлжыкы. Белетке салгырыга советтарнын, улестир бугурулгелеринин, туугу, транспорт, харылаза, терелгелер кооперативдеринин организацилары бир чылдан эвез эвез естатик ажыл стажынын күзүлү алып. Ажил стажынын үзүлүлүсү өвөлгү бир чылдан үзүлүлүсү чок болуп чүрүлүг.

Белетке салгырыга кирерин даразында документалар дуураа: билдирин дугайында документ, № 286 майктын ычын шылылазы, күш-ажыл дептерини хоологасы, ажылдан төдөр керинде чоруткан бажык болгаш характеристика, 3X4 см темдээлдик сес фото-чурук. Белетке салгырыга ол күш-кеш ССР-нин Честикит Кун-

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

НОВАБЬ 11-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе» 8.40 — Эртеңги гимнастика, 8.55 — Документалдык телефильмдер, 9.40 — Ботыңгыр уран чурлауң Бугу-зылде киргезүү, 10.30 — «В туралыг чыс», 3 ран-чеңе фильм, 11.35 — А. Платонов, «Назым назынныг туманчак даң алазында», 12.35 — 12.40 — Сөөлгү меддээр Часар сөөлүдө — 14.15 — Сөөлгү меддээр, 14.35 — «Малинина дара», Документалдыг фильм, 14.55 — Орус чугаа, 15.25 — «Пошкар-Ола», Документалдык телефильм, 15.40 — «Марий-АССР-нин Марий-Эл» деп күрүңнөң эр болгаш танцы ансамблини концерти, 16.20 — «Шыдыраа школазы», Ак тере, 16.50 — «Анголаның берге орук», Киночөрүк, 17.20 — «Анголаның алгала», Коментр, 17.45 — Чүрүк бурзулда — хун, 18.00 — Эки шынарлыг хай барыларын бугулар, 18.30 — Бичик концерт, 18.45 — Бичик делегейде, 19.00 — Совет мажынчынын хүтүңе тураскаткан концерт, 21.00 — «Уе», 21.30 — Киночөрүк, 22.10 — «Павловск дугайында кыргыздарың документалдык фильм, 22.45 — Бичик делегейде, 23.00 — ССР-эңи футбол чемпионнаы «Торнед» — «Динамо» (Киев), 01.00 — 01.20 — Шыдыраа талзы-биле делегей чемпионнаы.

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

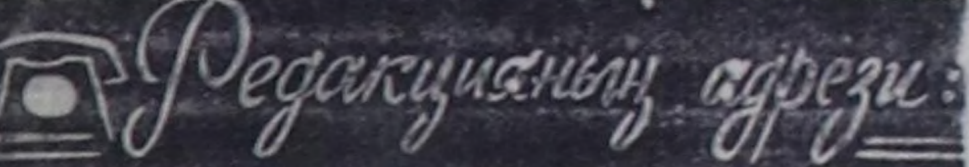
8.00 — Эртеңги гимнастика, 8.15 — Документалдык телефильм, 8.35 — М. В. Ломоносов, 9.30, 13.55 — Англи дыл. Өөредилгениң 1-ги чылы, 10.30 — «Башкыга — музика кинозали, 11.00 — Совет чуруга уран чүгүү, 11.45 — Төгүңүз арынары, 12.35 — Дамчылаштыр чачтар», 12.35 — В. Шименский — «Өөренип, коммунист, 14.25 — «Өөренип алган, ажал», 14.55 — «Эрсе-мажынчы чоруктуг школазы», 15.25 — В. Шыгаркин — «Простая девушка», Телешин, 16.40 — 16.45 — Сөөлгү меддээр, 18.00 — Сөөлгү меддээр, 18.20 — Өнүктүрүң ари-нуру, КЫЗЫЛДАН 19.00 — «Шыныаан почтамы», 19.20 — Тедемдээлдер, 19.30 — «Азия тогу», МОСКВАДАН 20.00 — «Тамчыктыг удунар, чаштар!», 20.15 — «Сеняга орук», Документалдык телефильм, 20.45 — Совет ирлар концерти, 21.00 — «Уе», 21.30 — «Динлон начинаста 22.45 — Уран-чечен телефильми, 22.45 — 23.10 — Сугта эжидириники талзы-биле кубук дээш маргылаш, «Динамо» (Москва) — ВПШЦ (Венгрия), НОВАБЬ 12-ДЕ БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 8.00 — «Уе», 8.40 — Эртеңги гимнастика, 8.55 — Футбол талзы-биле тайлыбыр, 9.25 — Бичик уругларга фильм, «Мезиң чап назынның парустары», 10.35 — «Карпаттарын өрлөрү», 11.05 — «Инициалдык аргалары», Документалдык фильм, 11.35 — 11.40 — Сөөлгү меддээр, 14.15 — Сөөлгү меддээр, 14.35 — «Көзүңдүң ажил-иж», Документалдык фильмдер, 15.45 — «Ижем арымын менэ белекке берип кыр алай», 16.10 — «Өөрсин алгаш, ажыла», 16.40 — Я. Сибеллиус, № 7 симфония, 17.00 — Хостуг эгелер, 17.45 — Ажал-терелгелер болгаш кижилер, 18.15 — «Чүрүк бурзулда-хун», 18.30 — «Пенора Алыларынче», Документалдык телефильм, 18.45 — Бичик делегейде, 19.00 — Бугу-россия конкунуруну лауреады И. Ерохина ойнаар (домра), 19.15 — Экранда «Свадьба с приданым», 21.00 — «Уе», 21.35 — Футбол талзы-биле тайлыбыр, 22.05 — Киночөрүк, 22.35 — «Тарханы», М. Ю. Лермонтовтун кодымузейиниң дугайында документалдык фильм, 22.45 — Бичик делегейде, 23.05 — 00.45 — ССР-эңи футбол талзы-биле чемпионнады, «Диепр» — «Зенит».

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртеңги гимнастика, 8.55 — Футбол талзы-биле тайлыбыр, 9.25 — Бичик уругларга фильм, «Мезиң чап назынның парустары», 10.35 — «Карпаттарын өрлөрү», 11.05 — «Инициалдык аргалары», Документалдык фильм, 11.35 — 11.40 — Сөөлгү меддээр, 14.15 — Сөөлгү меддээр, 14.35 — «Көзүңдүң ажил-иж», Документалдык фильмдер, 15.45 — «Ижем арымын менэ белекке берип кыр алай», 16.10 — «Өөрсин алгаш, ажыла», 16.40 — Я. Сибеллиус, № 7 симфония, 17.00 — Хостуг эгелер, 17.45 — Ажал-терелгелер болгаш кижилер, 18.15 — «Чүрүк бурзулда-хун», 18.30 — «Пенора Алыларынче», Документалдык телефильм, 18.45 — Бичик делегейде, 19.00 — Бугу-россия конкунуруну лауреады И. Ерохина ойнаар (домра), 19.15 — Экранда «Свадьба с приданым», 21.00 — «Уе», 21.35 — Футбол талзы-биле тайлыбыр, 22.05 — Киночөрүк, 22.35 — «Тарханы», М. Ю. Лермонтовтун кодымузейиниң дугайында документалдык фильм, 22.45 — Бичик делегейде, 23.05 — 00.45 — ССР-эңи футбол талзы-биле чемпионнады, «Диепр» — «Зенит».

ИНИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртеңги гимнастика, 8.55 — «А паролоттар чамы-биле эрте бээрлер», Эртең иптерелгелер фильм, 8.35, 9.35 — Төгүр — 8 класс. Социалист-утопистер, 9.05 — Орус чугаа, 10.05 — «АВВГДейка», 10.35, 11.40 — А. Блок, «Он ий», 10 класс, 11.05 — «Эртем болгаш амдырал», 12.10 — Өөрдиле номуңун аричарында, 13.00 — Башкыга — музика кинозали, 1 класс, 3-кү дамчылаа, 14.00 — Сээн лениниң дый-жетекча В. И. Ленин — «Ба-йыл болгаш Россияның соци-ал-демократизми», 14.30 — Э. Сетон-Томсон, «Дирг амьтан дугайында расказлар», 15.15 — 15.20 — Сөөлгү меддээр, 18.00 — Сөөлгү меддээр, 18.15 — «Инициалдык чуртуустан өндүр-чаагай чарык чүдү делегейе чок», Кызыл хоорайның уруглар сады-ларың бичик чаштарың кон-керт, 18.40 — Мульфильм, 18.50 — Коментр, 19.15 — Те-демдээлдер, 19.25 — «Азия то-гу», 19.55 — Чарлаалар, МОСКВАДАН 20.00 — «Тамчыктыг уду-нар, чаштар!», 20.15 — «Деле-гейде болуңуңуран тайлыбыр», 21.00 — «Уе», 21.35 — 23.15 — И. С. Тургенев — «Степной король Лир», Телешин.

667000, Кызыл Шытанкы болгаш Красческо кудумчузун бажың № 3, Телефоннары: редакторуну 2-24-63, редакторуну орадакчыларынны 2-35-24, хары-салгалдык секретарынны 2-25-35 партияг амыдыра болгаш улестир килдизиниң 2-31-75 пропаганда болгаш совет тургузуг килдизиниң 2-37-13, чагаа килдизиниң 2-41-27 информация килдизиниң 2-20-60 кудуртка килдизиниң 2-23-54, көзүлүсү килдизиниң 2-21-47, коррек-торларынны 2-27-41 бухгалтерияны 2-12-45, солун келбей барганы 2-32-75, телефоныч болгоар.